

Kunnskapsdepartement
Postboks 8119Dep
0032 Oslo

Fagerbergsutvalgets utredning NOU 2011:6 Et åpnere forskingssystem - høringsuttalelse

Det oversendes herved Finnmark fylkeskommune sitt svar på høring om NOU 2011:6 Et åpnere forskingssystem. Saken ble behandlet i Kompetanseutvalget 27 september 2011 under sak 11/25.

Vedlagt følger saksfremlegg og vedtak i saken.

Med vennlig hilsen

Johnny-Leo Jernsletten
(Sign.)

Vedlegg: 1

Saksgang

Kompetanseutvalget (KU)

Møtedato

27.9.2011

Saksnr.

11/25

Høringssvar til NOU 2011:6 Et åpnere forskningssystem

FYLKESRÅDENS INNSTILLING

1. Finnmark fylkeskommune synes det er positivt at det er igangsatt et arbeid som skal gi et bedre grunnlag for å kunne vurdere om det er et godt samsvar mellom ressursinnsats og resultater, samt om forskningssystemet og virkemidlene er effektivt utformet.
2. Finnmark fylkeskommune er positiv til forslaget om Åpen konkurransearena. Samtidig er forslaget tilpasset institusjoner med en viss faglig størrelse og økonomisk tyngde som kan svare på store utlysninger. Det vil derfor være avgjørende å følge med hvordan forslaget gir seg utslag ovenfor de mindre institusjonene.
3. Finnmark fylkeskommune støtter utvalgets forslag med ForskerFunn.
4. Finnmark fylkeskommune er avventende med hensyn til forslaget om et nytt forskningsbarometer. Forutsetningene for at et slikt forskningsbarometer skal fungere er at det utvikles indikatorer som på en god måte fanger opp de mindre og spesialiserte fagmiljøene og at finansieringsmodellen tar hensyn til de utfordringene slike institusjoner står ovenfor.
5. Finnmark fylkeskommune mener at de foreslåtte tiltakene, i kombinasjon med de regionale forskningsfondene, vil kunne gi gode resultater. Søknadene til det regionale forskningsfondet – Fondsregion Nord-Norge er av høy kvalitet, men på grunn av begrensede forskningsmidler er det bare noen få søknader som oppnår finansiering. Finnmark fylkeskommune vil derfor oppfordre myndighetene om å se de foreslåtte tiltakene i nær sammenheng med de regionale forskningsfondene og vurdere muligheten til å øke fondets grunnkapital slik at avkastningene til de syv fondsregionene vil øke i årene fremover.

Kirkenes, 12.september 2011

Knut Mortensen
fylkesråd

BAKGRUNN

Finnmark fylkeskommune har mottatt NOU 2011:6 Et åpnere forskningssystem, på høring fra Kunnskapsdepartementet. Høringsfristen er 20. oktober 2011.

BESKRIVELSE

I desember 2009 oppnevnte regjeringen et utvalg som fikk mandat til å vurdere status på de ni forskningspolitiske målene gitt i St.meld. nr. 30 (2008-2009) Klima for forskning. Utvalget skulle vurdere om det er godt samsvar mellom ressursinnsats og resultater, og om systemet og virkemidlene er godt utformet og effektive. Videre skulle utvalget foreslå endringer som fører til høyest mulig samfunnsøkonomisk nytte i bred forstand.

Utvalget har hatt følgende sammensetning:

- Jan Ernst Fagerberg, professor, Universitetet i Oslo (leder)
- Gry Agnete Alsos, adm. direktør, Nordlandsforskning, Bodø
- Marianne Andreassen, direktør, Senter for statlig økonomistyring, Oslo
- Ådne Cappelen, forsker, Statistisk sentralbyrå, Oslo
- Inge Jan Henjesand, leder for forsknings-, innovasjons- og næringspolitikk, Abelia, Oslo
- Astrid Lægreid, professor, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Trondheim
- Curt Rice, prorektor for forskning og utvikling, Universitetet i Tromsø
- Agnar Sandmo, professor, Norges handelshøyskole, Bergen
- Randi Søgne, direktør, Norges forskningsråd, Oslo

Departementet ber i høringsbrevet om at høringsinstansene spesielt kommenterer utvalgets forslag om etablering av indikatorer for å vurdere sammenhengen mellom mål, ressurser og resultater i norsk forskning.

Kunnskap er i følge utvalget en drivkraft for økonomisk framgang og økt velferd. Kunnskap er også et viktig grunnlag for refleksjon og kritikk. Alt dette er sentrale forutsetninger i et levende demokrati. God og relevant kunnskap skapes i et velfungerende forskningssystem, og etter utvalgets syn er kjennetegnene ved et slikt system at det bl.a.

- holder oss oppdatert om den internasjonale kunnskapsutviklingen på et bredt felt og setter oss i stand til å bruke kunnskap aktivt i løsningen av viktige oppgaver
- fornyer seg i takt med endringer i kunnskapsfronten og samfunnsmessige behov
- bidrar til kontinuerlig fornyelse i samfunns- og næringsliv
- kjennetegnes av mangfold
- opprettholder og forbedrer kapasiteten gjennom god rekrutteringspolitikk
- bruker ressursene effektivt.

Utvalget mener det er behov for tiltak som fører til en mer effektiv utnyttning av ressursene, økt kvalitet i norsk forskning og et omfang på forskerutdanningen som møter samfunnets behov. For å kunne oppnå disse målene må man utvikle et system som i større grad enn i dag åpner for mangfold og konkurranse, hvor de beste forslagene og ideene vinner fram. Utvalget foreslår derfor følgende tiltak (de viktigste tiltakene er trekt frem her) for å fremme et åpnere forskningssystem:

- en stor, åpen konkurransearena i Forskningsrådet hvor alle forskere kan søke støtte uavhengig av tematisk orientering (Åpen konkurransearena)
- at en større del av midlene til helseforskning og direkte støtte til enkelte utdanningsinstitusjoner direkte fra departementene, kanaliseres til åpne nasjonale konkurransearenaer
- styring av resultatbasert finansiering på institusjonsnivå gjennom utvikling av kriterier i ordningen for universiteter og høyskoler, institutter og helseforetak, og en økning av rammene for de to første
- en midlertidig prøveordning for kanalisering av små driftsmidler til aktive forskere i universitets- og høyskolesektoren slik at de bedre kan utnytte sin forskningstid (ForskerFunn)

I tillegg til de nevnte tiltakene foreslår utvalget å utvikle et norsk forskningsbarometer som særlig vektlegger forholdet mellom resultater og ressurser i forskningen. Barometeret skal i følge utvalget måle utviklingen over tid, både nasjonalt og relativt til andre land, og det skal ha en detaljeringsgrad på fag- og institusjonsnivå som gjør at barometeret kan benyttes både innad i forskningen og av myndighetene. Utvalget understreker at et slikt barometer ikke bør utformes en gang for alle.

Utvalget konkluderer med at samlet sett innebærer forslagene om Åpen konkurransearena og ForskerFunn at en noe større del av de offentlige forskningsbevilgningene kanaliseres direkte til aktive forskere. Videre understreker utvalget at forslagene samlet sett vil sørge for at aktive forskere, som faller utenfor større ordninger eller tematiske programmer, får bedre forskningsvilkår.

VURDERING

Fylkesrådmannen synes det er positivt at det er igangsatt et arbeid som skal gi et bedre grunnlag for å kunne vurdere om det er et godt samsvar mellom ressursinnsats og resultater, samt om forskningssystemet og virkemidlene er effektivt utformet. Videre deler fylkesrådmannen utvalgets grunnsyn om at kunnskap er en drivkraft for økonomisk framgang, økt velferd og som et viktig grunnlag for refleksjon og kritikk.

Utvalgets syn om at mangfold skaper livskraftige forskningssystemet, er et viktig poeng som fylkesrådmannen ønsker å trekke frem. Finnmark er et fylke med stort mangfold og er derfor avhengig av robuste finansieringsmuligheter for å støtte opp om de forskningsmiljøene som har etablert seg i nord.

Fylkesrådmannen kjenner seg også igjen i det bildet som tegnes av utvalget når det gjelder utfordringen ved å få til en fornuftig vektning mellom spesialisering og bredde i forskningsmiljøene og mellom eksterne (og varierende) inntekter og mere langsiktige resultatbaserte finansieringssystemer. Dette er utfordringer som mindre forskningsmiljøer i Finnmark merker godt.

Utvalget påpeker at den sterkeste veksten i Forskningsrådets bevilgninger er knyttet opp mot departementenes overføringer og tematiske problemstillinger som departementene selv prioriterer. Fylkesrådmannen er, i likhet med utvalget, bekymret for om dette svekker den frie forskningen og at nødvendig fornying går tapt på bekostning av tematisk styrt forskning.

Dette er i så fall en uheldig utvikling som kan føre til mindre interesse fra forskningsmiljøene til å gjennomføre langsiktige satsinger.

Utvalgets svar på disse utfordringene er å foreslå «Åpen konkurransearena», resultatbasert finansiering gjennom et nytt forskningsbarometer og «ForskerFunn». På et generelt grunnlag er ikke fylkesrådmannen uenig i prinsippene om at man ønsker en stor, og tematisk fri, forskningspott (Åpen konkurransearena), at forskningsmiljøene skal kunne øke sine basisfinansieringsmuligheter gjennom en strategisk og langsiktig satsing på kvalitet (forskningsbarometer), og at enkeltforskere skal kunne motta egne forskningsmidler for å sikre mer sammenhengende forskningstid (ForskerFunn). Utfordringen, slik fylkesrådmannen ser det, er at forslagene er tilpasset større forskningsmiljøer. Fylkesrådmannen er usikker på hvilke utslag forslagene får for forskningsmiljøene i Finnmark. I dag er gjennomstrømningen av studenter en del av beregningsgrunnlaget for basisbevilgningene til utdanningsinstitusjonene. For å kunne opprettholde en sunn økonomi er utdanningsinstitusjonene avhengig av at et tilstrekkelig antall studenter fullfører sine eksamener for å få inntekter. Ikke alle institusjonene har like lett tilgang til studenter og disse kan fort komme dårlig ut i en slik finansieringsmodell. Høgskolen i Finnmark og Samisk høgskole kan være to eksempler på slike institusjoner. Fylkesrådmannen vil påpeke at disse utdanningsinstitusjonene er svært viktige for sin region gjennom å tilby utdanning med fag som er tilrettelagt for regionens innbyggere.

Kvalitet i forskning er vanskelig å måle. Fylkesrådmannen merker seg at utvalget foreslår å bruke antall siteringer som én indikator på kvalitet. Tanken er god, men fylkesrådmannen savner en drøfting fra utvalget på hvordan dette vil slå ut for de mindre og spesialiserte fagområdene som ikke har et stort internasjonalt fagmiljø å henvende seg til. Hvis et slikt forskningsbarometer skal ha noe funksjon må det utvikles vektingssystemer på f.eks. antall siteringer som gir de spesialiserte fagområdene like stor uttelling gjennom et slikt forskningsbarometer.

Fylkesrådmannen deler ikke bekymringen til mindretallet i utvalget om at ForskerFunn medfører en u hensiktsmessig detaljstyring om institusjonens bruk av midler. Dette er et spennende forslag som bør prøves ut over tid. Forskeres muligheter til sammenhengende forskningstid er blitt svekket de siste årene. En mulighet for aktive forskere til å hente inn midler til frikjøp fra undervisning vil være et viktig bidrag. En annen effekt vil være at slike frikjøp kan til en viss grad åpne opp for at yngre forskere får muligheten til å vikariere ved institusjonene og dermed gir dem viktig undervisningserfaring.

Fylkesrådmannen registrerer at den avgrensningen i fokus som utvalget har foretatt medfører at de regionale forskningsfondene ikke er tatt med i utvalgets vurderinger. Dette er beklagelig. Fylkesrådmannen tror at de foreslåtte tiltakene, i kombinasjon av et styrket regionalt forskningsfond, vil gi gode resultater. De regionale forskningsfondene er viktige arenaer for søkere med regionale problemstillinger, men hvor disse problemstillingene ikke er blitt løftet frem i de sentrale utlysningene i Norges forskningsråd. I tillegg til å være regionale fokuserte forskningsmidler har forskningsfondene midler som kan bygge opp og videreutvikle forskere, forskningsgrupper eller institusjoner, som ikke er klar til å ta steget ut med en nasjonal eller internasjonal rettet søknad.

Finnmark fylkeskommune sine erfaringer gjennom utlysningene av forskningsmidler i det regionale forskningsfondet – Fondsregion Nord-Norge er at vi mottar mange gode prosjektsøknader, men at noen trenger ennå noe tid og midler før man kan konkurrere på

nasjonale og internasjonale arenaer. Forskningsfondet mottar også mange prosjekter som oppnår topp resultater fra eksterne nasjonale eksperter, men som likevel ikke oppnår prosjektfinansiering fordi våre midler er begrenset. Fylkesrådmannen mener derfor at sentrale myndigheter må vurdere å øke avsetningene til Regionalt forskningsfond slik at avkastningene til de syv fondsregionene vil øke i årene fremover.

FYLKESRÅDMANNENS KONKLUSJON

1. Finnmark fylkeskommune synes det er positivt at det er igangsatt et arbeid som skal gi et bedre grunnlag for å kunne vurdere om det er et godt samsvar mellom ressursinnsats og resultater, samt om forskningssystemet og virkemidlene er effektivt utformet.
2. Finnmark fylkeskommune er positiv til forslaget om Åpen konkurransearena. Samtidig er forslaget tilpasset institusjoner med en viss faglig størrelse og økonomisk tyngde som kan svare på store utlysninger. Det vil derfor være avgjørende å følge med hvordan forslaget gir seg utslag ovenfor de mindre institusjonene.
3. Finnmark fylkeskommune støtter utvalgets forslag med ForskerFunn.
4. Finnmark fylkeskommune er avventende med hensyn til forslaget om et nytt forskningsbarometer. Forutsetningene for at et slikt forskningsbarometer skal fungere er at det utvikles indikatorer som på en god måte fanger opp de mindre og spesialiserte fagmiljøene og at finansieringsmodellen tar hensyn til de utfordringene slike institusjoner står ovenfor.
5. Finnmark fylkeskommune mener at de foreslåtte tiltakene, i kombinasjon med de regionale forskningsfondene, vil kunne gi gode resultater. Søknadene til det regionale forskningsfondet – Fondsregion Nord-Norge er av høy kvalitet, men på grunn av begrensede forskningsmidler er det bare noen få søknader som oppnår finansiering. Finnmark fylkeskommune vil derfor oppfordre myndighetene om å se de foreslåtte tiltakene i nær sammenheng med de regionale forskningsfondene og vurdere muligheten til å øke fondets grunnkapital slik at avkastningene til de syv fondsregionene vil øke i årene fremover.

Vadsø, 05. september 2011

Tom Mikalsen
Fylkesrådmann

Charles Petterson

FINNMARK FYLKESKOMMUNE
FINNMÁRKKU FYLKKAGIELDA
Planavdelinga
Plánaossodat

Arkivsak: 08/00852-52

Arkivkode: 040

Saksbehandler: Johnny-Leo
Jernsletten
Ugradert

VEDLEGG

- NOU 2011:6 Et åpnere forskningssystem

VEDTAK, ENSTEMMIG;

1. Finnmark fylkeskommune synes det er positivt at det er igangsatt et arbeid som skal gi et bedre grunnlag for å kunne vurdere om det er et godt samsvar mellom ressursinnsats og resultater, samt om forskningssystemet og virkemidlene er effektivt utformet.

Problemet med å innføre en slik tankegang i UH-sektoren er at det er få direkte linker mellom disse to punktene. I beste fall kan man finne indirekte sammenhenger, og det vil fremdeles være vanskelig å si noe om hva en faktisk kan lese ut av generert statistikk. Finnmark fylkeskommune ser poenget med å forsøke en slik vinkling fordi det kan gi myndighetene bedre grunnlag for politiske prioriteringer og tiltak. Men det setter høye krav til tolkningen av statistikken. Dersom man ikke utøver stor varsomhet med denne typen målinger og utredninger kan det bli et sterkt verktøy for å presse gjennom en parts syn.

2. Finnmark fylkeskommune er positiv til forslaget om Åpen konkurransearena. Samtidig er forslaget tilpasset institusjoner med en viss faglig størrelse og økonomisk tyngde som kan svare på store utlysninger. Det vil derfor være avgjørende å følge med hvordan forslaget gir seg utslag ovenfor de mindre institusjonene.

Finnmark fylkeskommune vil poengtere at det ikke alltid er likhetstegn mellom en søknad som blir vurdert til mindre og om selve prosjektet er mindre godt. Det kan være stor forskjell på søkeren og forskningsprosjektet, Det er også variasjoner i forhold til hvor stor støtte forskeren har i forhold til hjelp ved skriving av søknader, samt forståelsen for hvordan systemet fungerer, hva som må stå i en søknad for å få full uttelling og om man forstår språkbruken i de ulike arenaene for å komme høyt nok opp i de ulike instansene.

3. Finnmark fylkeskommune støtter utvalgets forslag med ForskerFunn.
4. Finnmark fylkeskommune er avventende med hensyn til forslaget om et nytt forskningsbarometer. Forutsetningene for at et slikt forskningsbarometer skal fungere er at det utvikles indikatorer som på en god måte fanger opp de mindre og spesialiserte fagmiljøene og at finansieringsmodellen tar hensyn til de utfordringene slike institusjoner står ovenfor.
5. Finnmark fylkeskommune mener at de foreslåtte tiltakene, i kombinasjon med de regionale forskningsfondene, vil kunne gi gode resultater. Søknadene til det regionale forskningsfondet – Fondsregion Nord-Norge er av høy kvalitet, men på grunn av begrensede forskningsmidler er det bare noen få søknader som oppnår finansiering. Finnmark fylkeskommune vil derfor oppfordre myndighetene om å se de foreslåtte tiltakene i nær sammenheng med de regionale forskningsfondene og vurdere muligheten til å øke fondets grunnkapital slik at avkastningene til de syv fondsregionene vil øke i årene fremover.

6. Finnmark fylkeskommune mener det vil være relevant å se på den økte byråkratiseringen innen norsk offentlig forskning. Det er grunn til å tro at en vil få mer forskning igjen dersom så mye som mulig av forskningskronene går til forskerens forskningsarbeid.
7. Utvalget slår fast at den viktigste forskningsressursen er forskningstid, fordi det gir kontinuitet. Finnmark fylkeskommune vil understreke at FoU-ressurser også er utviklingsressurser. Utviklingsarbeidet baserer seg på eksisterende forskning. Det vil løfte kvaliteten på utdanningene og institusjonenes arbeid. Finnmark fylkeskommune vil også trekke frem studentaktiv forskning som viktig for FoU-arbeidet og for rekruttering.